

תשובה

למעשה נראה שכל עוד המקום הוקדש לבית מדרש, גם אם הוקדש זמנית, אין לעשות בו בינתיים תשיש של חולין. ולכן לדעת הרמב"ם הוא פטור ממזוזה. אך לדעת רש"י, שהכל תלוי בבעלות, יש לומר שמכיון שיש לבית המדרש הזה בעלים ידועים – הרי הוא חייב במזוזה. ולכן יש לקבוע מזוזה מספק, אולם בלי ברכה.

בית-כנסת קבוע, ורק בינתיים הוא מתפלל במקום זה – אין בו קדושה (ורמי קצת למה שנאמר במסכת גיטין, מ"ג ע"א, שאם שייר בקניינו, אינה מקודשת). ואעפ"כ נראה שכל עוד הוא משמש לתפילה וללימוד תורה, אין זה מן הראוי שישתמשו בו תשיש של חולין, משום כבוד. (ובשו"ת מהרי"ט, ה"ב יו"ד סי' ד', כתב שבית כנסת זמני אסור בתשיש חולין).

סימן מח**חדר כביסה שרוחבו פחות מד' אמות****ראשי פרקים**

שאלה

- א. מחלוקת הרא"ש והרמב"ם
- ב. מקום המשמש לכביסת בגדי קטנים

תשובה

מסקנות

שאלה

בבית מגורים יש חדר כביסה. רוחבו של החדר הוא פחות מאשר ד' אמות, אך אורכו הוא יותר מד' אמות, ויש בו כדי לרבע ד' אמות על ד' אמות. האם חדר זה חייב במזוזה?

א. מחלוקת הרא"ש והרמב"ם

ישנה מחלוקת בין הראשונים בשאלת חיוב מזוזה ברפת בקר, לולין ואוצרות יין ושמן: לדעת הרא"ש (הל' מזוזה סי' ט"ו) הם חייבים במזוזה. ולדעת הרמב"ם (הל' מזוזה פ"ו ה"ז) – פטורים.

עוד נחלקו הרמב"ם והרא"ש בבית שאין ברחבו ד' אמות, אך יש בו בכדי לרבע ד' אמות על ד' אמות בדיוק: לדעת הרמב"ם (שם ה"ב) חייב במזוזה, ולדעת הרא"ש (שם סי' ט"ז) – פטור.

וא"כ בנד"ד יש לומר שממה נפשך חדר זה פטור ממזוזה: לדעת הרמב"ם הוא פטור משום

שאינו בית דירה לאדם. ואילו לדעת הרא"ש הוא פטור משום שאין ברחבו ד' אמות.

אמנם בשו"ע (יו"ד סי' רפ"ו סעי' א') פסק כדעת הרא"ש, שרפת ואוצרות חייבים במזוזה, ואילו בהמשך (סעי' י"ג) פסק כדעת הרמב"ם, שכל שיש בו בכדי לרבע ד' אמות על ד' אמות, אע"פ שאינו רחב ד' אמות, חייב. ויש לומר שפסק כאן לחומרא וכאן לחומרא; אך במקום ששתי הקולות קיימות בו: גם חדר כביסה, שהוא כרפת ואוצר, וגם שאין בו רחב ד' אמות – יש לומר שממה נפשך הוא יהיה פטור. כן נראה לענ"ד (וכן כתב הגר"ב זילבר, בית-ברוך סי' רפ"ו סעי' א' אות כ"ד, בשם ס' "ערוך-שי", ועיי' שם במ"מ, ס"ק קנ"ז).

ולסניף נוסף יש להעיר שהט"ז (סי' תרל"ד ס"ק ב' ד"ה והנה) סובר שגם הרמב"ם לא אמר מעולם שחייב גם אם אין ברוחבו ד' אמות, אם יש בו כדי לרבע ד' על ד'; ובמקרה זה גם הרמב"ם סובר כהרא"ש שפטור. (וגם החזו"א, או"ח ק"י [ב'] ס"ק כ"ח ד"ה כ' המ"א, הכריע כדברי הט"ז, שגם הרמב"ם סובר שצריך שיהיה ברחבו ד'. ועיי' בית-ברוך, סי' רפ"ו סעי' י"ג אות קמ"ט).

ב. מקום המשמש לכביסת בגדי קטנים

עוד יש לומר שחדר כביסה פטור לגמרי מחובת מזוזה, עפ"י מה שנפסק בשו"ע (סי' רפ"ו סעי' ב':

בית התבן... אם הנשים רחצות בהם... אין כבוד שמים להיות שם מזוזה.

והוסיף הרמ"א:

ודוקא אלו; אבל חדר ממש, אפילו מקום שאיש ואשה ישנים שם – חייב.

ונראה לומר שחדר כביסה, כיון שאינו חדר ממש אלא רק כבית תבן, ומיועד לדברי טינופת, כגון כביסה של תינוקות וכדו' – הרי הוא פטור ממזוזה.

אמנם יש לומר שכיון שרוב הכביסה אינה של תינוקות, אלא שבמקרה יש שם גם כביסה כזאת, אין הוא דומה למקום שהנשים רחצות שם בקביעות. אך מאידך יש לומר שלא הכמות קובעת, אלא מכיון שחדר זה משמש לכביסה, בהכרח הוא מיועד גם לכביסה שאינה מכובדת, וחלק קבוע של הכביסה הוא חיתולים מלוכלכים (בתקופה שבה נהגו לחתל את הקטנים בחיתולי בד).

ועיין פת"ש (ס"ק ז') שכתב בשם ידהקטנה (הל' מזוזה פ"ג ה"א):

...אבל חלילה לעשות שם בקביעות שום דבר ביזיון, ולסמוך על הכיסוי, כגון לכבס לפניה תמיד טינופת של בגדי קטנים... ועל זה נאמר "כי דבר ה' בזה", וענשו גדול.

וצ"ע בנד"ד, שבגדי הקטנים מועטים ביחס לבגדי הגדולים, אם גם שימוש זה בחדר הכביסה אכן נקרא דבר קבוע, או שהוא דבר מקרי. ונראה לענ"ד שאם תמיד יש שם גם בגדי קטנים, הדבר נחשב לקביעות, גם אם דבר זה אינו רוב שימוש. אך במשפחה שאין בה ילדים קטנים, כגון זוג צעיר או משפחה מבוגרת, וכן כיום, שמקובל להשתמש בחיתולים תדפעמיים, ורק לעיתים רחוקות יש צוואה על הבגדים המתכבסים, מסתבר שאין לסמוך על סברא זו ולפטור ממזוזה.

תשובה

למעשה עיקר ההסתמכות היא על הסברא הראשונה, שאין חיוב מזוזה בחדר שאין ברחבו ד' אמות. והסברא האחרונה, לפטור מצד הלכלוך שיש שם, הובאה רק כסניף נוסף להיתר העיקרי. ומכיון שמכוח הסברא השניה יש מקום גם לאסור על קביעת מזוזה באותו מקום, ודאי שאין לחייב את חדר הכביסה במזוזה, אף לא לחומר. אבל מקום שבו לא מכבסים שם בגדי קטנים המלוכלכים בצוואה בדרך קבע, יש לקבוע שם מזוזה, אך ללא ברכה, ולכסותה בשני כיסויים.

סימן מט

מזוזה בחדר החיצון של המקוה

לצרכים שונים. בדרך כלל, האנשים הנמצאים בו הם לבושים. האם חדר זה חייב במזוזה?

א. מזוזה בבית הטבילה

נפסק בשו"ע (ס"ו רפ"ו סעי' ד'):

בית הכסא ובית המרחץ ובית הבורסקי ובית הטבילה – פטורים, לפי שאינם נעשוים לדירת כבוד.

ומקורו במסכת יומא (דף י"א ע"ב). ומתוך כך יש

ראשי פרקים

שאלה

א. מזוזה בבית הטבילה

ב. כבוד שמים במרחץ

ג. שיטות הפוסקים

תשובה

שאלה *

במקוואות רבים ישנו חדר כניסה המשמש

* תמוז תשל"א.